

Preek over Jeremia 30:1-22 (Maranathadienst)

Broeders, zusters,

In ons Nederlandse taalgebruik zijn heel wat gezegdes en woorden ontleend aan de bijbel. Ik meen dat het de EO was die ooit een boekje heeft uitgegeven met allemaal spreekwoorden die van de bijbel zijn afgeleid. Wel grappig trouwens: als nu iemand stopt met voetballen dan zeggen we wel dat hij z'n voetbalschoenen 'aan de wilgen' heeft gehangen. Dat deze uitspraak is afgeleid van Psalm 137: 2 waar de Joodse ballingen hun harpen aan de wilgen hingen, omdat ze niet meer konden zingen vanwege de wegvoering naar Babel, weten we allang niet meer.

Zo kent het Nederlands ook een aantal aan de bijbel ontleende werkwoorden. Als we iemand in het water jonassen dan herinneren we ons de zeelieden die Jona in het water gooiden voordat Jona door een groot zeemonster werd ingeslikt en later op het land weer uitgespuugd.

Ook kent het Nederlands het werkwoord 'jeremiëren'. Daarin klinkt de naam van Jeremia door. Jeremiëren betekent zoiets als 'luidkeels klagen'. En dat woord is niet voor niets ontstaan. Jeremia, is behalve de schrijver van het bijbelboek Jeremia, ook de schrijver van het bijbelboek Klaagliederen. Vandaar ook dat Klaagliederen direct na Jeremia tussen de profeten in onze bijbel staat. Anders dan in de Joodse canon trouwens. Daar staat het boek Klaagliederen niet in het profetenboek, maar in het geschriftenboek.

Jeremiëren, klagen,.....nou daar had Jeremia alle reden toe. Hij leefde in een zeer rumoerige tijd. Hij leefde in de tijd voorafgaand aan de wegvoering van de Joodse ballingen naar Babel. En het is juist in die tijd dat Jeremia door God geroepen werd om te profeteren. Niet dat Jeremia dat ambiëerde. Hij wilde eigenlijk helemaal geen profeet zijn. Hij vond zichzelf te jong, en een onervaren spreker. Maar de Here God dacht daar anders over: *zeg niet, ik kan niet spreken, ik ben jong, want tot wie Ik u zend zult gij gaan, en alles wat Ik gebied zult gij spreken. Vrees niet voor hen, want Ik ben met u.....(1:7,8)* En er was voldoende reden om te vrezen, om bang te zijn. Want de boodschap die Jeremia moest brengen was heftig. Jeremia's boodschap is hoofdzakelijk een boodschap van onheil. Hij werd door God gesteld over de volken en de koninkrijken, om uit te rukken en af te breken, om te verdelgen en te verwoesten.

Zoals de profeet Hosea van God de opdracht kreeg om met een overspelige vrouw te trouwen, en zodoende een levende illustratie te zijn van de relatie van het overspelige volk

met de Here God, zo mocht Jeremia géén vrouw nemen en kinderen verwekken om daarmee de hopeloze staat van het volk uitbeelden. Voor een volk dat God verlaat is de weg naar de toekomst afgesloten.

Jeremia's boodschap van maatschappelijke en religieuze kritiek wordt hem niet in dank afgenomen. Hij moet de straf en het oordeel van God verkondigen. Israel is ontrouw geworden aan Gods verbond en zal in ballingschap gaan. Jeremia gaat gebukt onder die opdracht. Hij wordt bespot, meerdere malen gezeseld en vastgezet. Vanwege zijn zware preken mag hij niet meer in het tempelcomplex komen. Koning Jojakim laat de boekrollen met Jeremia's uitspraken verbranden. Zijn volksgenoten willen hem het liefst doden, de priesters en valse profeten beschuldigen hem van verraad tegen Jeruzalem. Zij vinden dat Jeremia de doodstraf verdient. Toen Jeremia tijdens de regering van de laatste koning van Juda, Zedekia, zijn volksgenoten opriep om zich over te geven aan Babel werd Jeremia in een put gegooid waar hij bijna van de honger omkwam.

Geen wonder dat we in het boek Jeremia ook de wanhoop proeven van de profeet. De man die door God al in de moederschoot geheiligd werd als een profeet voor de volken vervloekt uiteindelijk in Jer. 20:14 zelfs zijn geboortedag. *Vervloekt zij de dag waarop ik geboren ben, de dag waarop mijn moeder mij baarde zij niet gezegend.* En iets verder: *Waarom toch ben ik uit de moederschoot voortgekomen om moeite en kommer te aanschouwen en opdat mijn dagen in schande ten einde spoeden.*

Jeremia had alle reden om te jeremiëren. Zijn profetieën bestaan voor een groot deel uit aanzeggingen van het oordeel. Ik geef het je te doen zo'n boodschap te brengen. Jeremia ging er gebukt onder.

Des te wonderlijker is te midden van al die aanzeggingen van straffen en oordelen het bijbelgedeelte dat we in deze dienst gelezen hebben. Want in één keer wordt duidelijk dat, hoe zwaar de oordelen en straffen voor Israel ook zijn, er komt een keer een eind aan. En naar dat rijke hoofdstuk zou ik graag met u willen kijken. Want de woorden Jeremia gaan niet alleen maar over de bevrijding uit de ballingschap, maar rijken verder naar de tijden die nog komen gaan.

Hoe heftig de gebeurtenissen ook zijn, Jeruzalem, de tempel en het koninklijk paleis zijn verwoest, koning Zedekia is met uitgestoken ogen naar Babel gevoerd, de zonen van Zedekia en de edelen van het volk zijn in het bijzijn van de koning afgeslacht, de rest van het volk is in ballingschap naar Babel gevoerd. Alleen de armen uit het volk, die niets bezitten, mogen in het land blijven. Dramatisch!

Maar in het 29^e hoofdstuk begint Jeremia de ballingen te bemoedigen. Hij roept de mensen op om in Babel huizen te bouwen, tuinen aan te leggen en nageslacht te verwekken.

Namens God zegt hij: *(10) Want zo zegt de HERE: Neen, als voor Babel zeventig jaren voorbij zullen zijn, dan zal Ik naar u omzien en mijn heilrijk woord aan u in vervulling doen gaan door u naar deze plaats terug te brengen. Want ik weet welke gedachten ik over u koester, luidt het woord des HEREN, gedachten van vrede en niet van onheil, om u een hoopvolle toekomst te geven.*

Zeventig jaar zal de ballingschap in Babel duren voor Juda, maar daarna zal God zich over zijn volk ontfermen. En zo is het ook precies uitgekomen. Zeventig jaar na de wegvoering gaf de Perzische koning Kores de Joden de gelegenheid om terug te keren naar hun land. Onder leiding van Ezra en Zerubabel is de tempel in Jeruzalem herbouwd en onder leiding van Nehemia de muur van Jeruzalem.

Maar toch zijn toen niet alle woorden van Jeremia in vervulling gegaan. Laten we even nauwkeuriger kijken naar ons tekstgedeelte.

De ballingschap die Jeremia mee maakte was de ballingschap van Juda naar Babel. Het volk van God was opgesplitst in een 10-stammenrijk, Israel, en een 2-stammenrijk, Juda. Ten tijde van Jeremia woonden de 10 stammen al 100 jaar niet meer in het land. Zij zijn weggevoerd naar Assyrië. De wegvoering naar Babel die Jeremia meemaakte was de wegvoering van de 2-stammen. Maar als we de woorden van Jeremia lezen in hoofdstuk 30 dan heeft hij het niet alleen maar over de terugkeer van de 2-stammen. Leest u maar mee: *vs. 3: want zie de dagen komen, luidt het woord van de HERE dat Ik in het lot van mijn volk Israel en Juda een keer breng, zegt de HERE, en hen terugbreng in het land dat Ik aan hun vaders gegeven heb, zodat zij het zullen bezitten. Dit nu zijn de woorden die de HERE over Israel en Juda gesproken heeft.*

Jeremia heeft het niet alleen over de terugkeer van Juda, maar ook over de terugkeer van Israel. Dat is het 10-stammenrijk. En deze 10 stammen zijn niet teruggekeerd ten tijde van Nehemia. Dat waren alleen de 2 stammen. En ook na die tijd is er nooit een terugkeer geweest van de overige stammen naar het beloofde land. Maar God belooft het wel! En zijn woord is waarheid. En daarom mogen we ook geloven dat deze woorden van Jeremia verder rijken dan de terugkeer uit Babel. Het gaat niet alleen om Babel. God zegt in vs. 11: *Ik zal met alle volken waaronder Ik u verstrooid heb, voorgoed afrekenen.....* Dat moment van definitieve afrekening met de volken die het Gods volk zwaar hebben gemaakt moet nog altijd plaatsvinden. Gods volk heeft na de terugkeer uit de ballingschap, ja eigenlijk de hele geschiedenis door, te lijden gehad van andere volken. De definitieve afrekening met

deze volken is nog toekomst.

Maar er zijn nog meer aanwijzingen dat Jeremia verder kijkt dan de terugkeer uit de ballingschap. In vs. 8 staat het volgende:

op die dag zal het gebeuren luidt het woord van de HERE der heerscharen, dat Ik het juk van hun hals zal verbreken en hun banden zal verscheuren, vreemden zullen hen niet meer knechten, maar zij zullen de HERE hun God dienen en David hun koning die Ik hun verwekken zal.

en het 21^e vers:

zijn vorst zal uit hem voortkomen, zijn heerser uit zijn midden opstaan, en hem zal Ik doen naderen, dat hij tot Mij genake....

Jeremia kondigt aan dat er na de bevrijding van Gods volk uit de ballingschap twee dingen zullen gebeuren. In de eerste plaats zullen 'vreemden hen niet meer knechten'. Maar we kunnen moeilijk volhouden dat de teruggekeerde ballingen niet meer te maken hebben gehad met vreemde overheersing. In de tijd na de terugkeer heeft Gods volk te maken gehad met Griekse overheersing. Denkt u maar aan koning Antiochus Epifanus, die de tempel ontwijdde, en het verzet van de Makakabeeën tegen zijn goddeloos bewind. En ook toen Jezus op aarde kwam was het land bezet door Romeinen. Uiteindelijk heeft de Romeinse overheersing geleid tot de verwoesting van Jeruzalem en de verstrooiing – de diaspora – van het volk. Ook na de ballingschap heeft Israel te maken gehad met vreemden die hen knechten. Deze woorden van Jeremia zijn nog nooit in vervulling gegaan. Als we willen vasthouden aan de betrouwbaarheid van Gods Woord dan kunnen we alleen maar concluderen dat de vervulling van deze profetie nog in de toekomst ligt. En dat geldt ook voor de belofte van een koning uit het huis van David. Na de ballingschap heeft het volk nooit meer een koning gehad uit het huis van David. Voordat we hier verder op ingaan wil ik graag nog even wijzen op de woorden van Jeremia in vs. 21. Jeremia zegt over deze vorst die over Israel gesteld wordt dat God hem zal doen naderen om tot Hem te genaken. De uitdrukking die Jeremia hier gebruikt wordt voornamelijk gebruikt met betrekking tot de priesters die dienst deden in de tabernakel of de tempel. Het gewone volk mocht niet tot God naderen, de priester moest door middel van de offerdienst bemiddelen. Hier wordt van de nieuwe koning uit het huis van David gezegd dat hij net als de priesters tot God mag naderen. Wie denkt hier niet aan de Here Jezus. Hij wordt in de Hebréeënbrief vergeleken met Melchisedek. Melchisedek was de koning van Salem – dat is Jeruzalem – ten tijde van Abraham, maar hij was ook een priester van God. Die combinatie, priester en koning is onder Israel nooit voorgekomen. De geestelijke macht en de politieke macht

moesten van elkaar gescheiden blijven. Maar voor de Messias wordt dat anders. Hij wordt een koning en hogepriester tegelijk. In Hebrreeën 9:12 staat dat Jezus als hogepriester is opgetreden door niet met het bloed van bokken en kalveren, maar met Zijn eigen bloed het heiligdom binnen te gaan en zo een eeuwige verlossing verwierf. Jezus ging het heiligdom binnen, Hij naderde tot God. De woorden van Jeremia hebben z'n vervulling gekregen in het offer van Christus.

Maar toch hebben Joodse bijbelgeleerden moeite om in Jezus Christus hun Messias te herkennen. Hoe komt dat? Omdat de woorden over zijn koningschap nog niet in vervulling zijn gegaan. Het is waar, Jezus komt uit het huis van David, het is waar Jezus heeft een priesterlijke taak volbracht door zijn leven als een offer te geven, maar Hij is geen koning over Israel geworden. En dat is ook de reden dat zijn volksgenoten teleurgesteld raakten. Ze hoopten op een koning die hen van de bezetter zou bevrijden. God heeft toch bij monde van Jeremia beloofd dat vreemden hen niet meer zouden knechten.

Christenen verwijten de Joden vaak dat zij niet hebben ingezien dat Jezus de Messias is. Het staat toch in het Oude Testament dat er een Lijdende Knecht zou komen, die als een Lam naar de slachtbank zou worden geleid en om onze overtredingen doorboord zou worden. Nou dan! Maar laten wij dan niet vergeten dat er ook heel veel teksten in het Oude Testament staan die wijzen naar het Koningschap van de Messias. En laten we ons dan ook eerlijk afvragen of wij als christenen de teksten over het koningschap wel goed hebben ingezien. Vaak hebben we de straffen in het Oude Testament op Israel betrokken en de beloften op de Kerk toegepast. Beloften over het koningschap van de Messias hebben we vergeestelijkt. Jezus is nu al onze Koning. Hij regeert niet op aarde, maar vanuit de hemel. Hij is geen Koning over het aardse volk Israel, maar over zijn nieuwe volk, de Kerk.

Daarmee hebben wij als christenen het Gods volk extra moeilijk gemaakt om de Messias te herkennen. Ik moet vaak denken aan wat Rebecca de Graaf zei. Rebecca was een Joodse vrouw die tot geloof was gekomen in Jezus. Na haar overgave aan Jezus zei een christelijke vrouw tegen haar – met de beste bedoelingen overigens - : *ik ben zo blij dat je bij ons bent gekomen!* Waarop Rebecca zei: *Ik ben niet bij jullie gekomen. Jullie zijn bij ons gekomen!*

in onze tekst van vandaag lezen we dat er een tijd zal aanbreken dat Israel niet zal onderdrukt worden door vreemde volken en dat een nakomeling van David op de troon zal zitten en zal regeren over Juda en Israel. De troon van David is niet in de hemel, die staat in Jeruzalem. Jeruzalem ligt in Israel. En in Israel wonen sinds 1948 weer de nakomelingen van Abraham, Izaäk en Jakob. Als kerkenraad waren we nog niet zo lang geleden in

Amsterdam in de Joodse wijk. In die wijk is tegenwoordig extra politiebewaking nodig, omdat de haat tegen Gods volk toeneemt in de wereld. Zou juist de wereldwijde haat tegen Joden geen stimulans zijn voor de Joden om naar huis terug te gaan.

God belooft dat Hij zijn volk zal genezen van z'n wonden. Sion werd 'de verstotene' genoemd, naar wie niemand vraagt. Een verstotene is een overspelige vrouw die vanwege haar overspel door haar man is verstoten. Israel heeft overspelig andere goden achterna gelopen. God had het recht om zijn volk te straffen, te doden. Zoals een overspelige vrouw in Israel gestenigd moest worden. En toch wil God zijn overspelige volk niet kwijt. Hij geneest het van zijn wonden. Ik sluit niet uit dat Jezus, toen Hij de overspelige vrouw genade bewees, daarmee niet alleen heeft laten zien hoe genadig God is voor ons mensen in het algemeen, maar dat Hij ook illustreerde aan zijn volksgenoten hoe God met Israel wil omgaan. Al ben je overspelig, ik bewijs je genade, Israel. Ik veroordeel je niet, ik geef je nieuwe kansen.

Christenen verwachten dat Jezus terugkomt. Joden verwachten dat hun Messias komt. Christenen zullen ontdekken dat hun Verlosser, die stierf aan het kruis, ook de Koning van Israel is. Joden zullen zien dat hun Koning, ook degene is die door zijn kruisdood en opstanding eeuwige verlossing heeft bewerkstelligt. Zij zullen zien wie ze doorstoken hebben. Dan gaan de woorden van Jeremia in vervulling:

Dan zal het loflied uit hun midden opstijgen, vreugdegedruis....Dan zult gij Mij tot een volk zijn en zal Ik U tot een God zijn. Hij die Israel verstrooide, zal het verzamelen en het behoeden als een herder zijn kudde (30:19; 30:22; 31: 10).

Israel zal in vrede wonen onder de regering van de Vredevorst vanuit de stad van David en er zal niet meer vernield verwoest worden in eeuwigheid (31:40).

Bid u mee dat die vrede mag komen, de vrede van Jeruzalem. AMEN

(Opw. 744: Vrede voor Jeruzalem)

September 2014
G. P. Hartkamp
Wapenveld